

Konsensus i władza: władza królewska i kultura polityczna w Jerozolimie za czasów krzyżowców (1100–1192)

Wydarzenia ruchu krucjatowego przez wieki pobudzały ludzką wyobraźnię, owocując licznymi odniesieniami we współczesnej kulturze masowej. Krzyżowcy nie mogli zdawać sobie sprawy, że wiele osób na całym świecie, niemal dziesięć wieków po zdobyciu Jerozolimy w 1099 roku, będzie wyobrażać sobie idealnego króla poprzez kreację Baldwina IV (w tej roli Edward Norton) czy idealną królową jako Sybillę (Eva Green) w filmie *Królestwo Niebieskie* w reżyserii Ridleya Scotta. Nawet po tym krótkim wstępie warto wspomnieć, że średniowieczna Europa, której przyczółkiem było Królestwo Jerozolimskie, była światem królów, a obecność krzyżowców i ich przetrwanie przez 200 lat w Ziemi Świętej zostało naznaczone ustanowieniem Królestwa Jerozolimskiego w grudniu 1100 roku, kiedy Baldwin z Boulogne, pierwszy tego imienia, został koronowany na króla Jerozolimy.

Co to jednak właściwie oznaczało dla tych, którzy nosili koronę i dla tych, którzy jej nie nosili? Dlatego też pytania o to, czym była w istocie władza królewska, jakie były ideologiczne podstawy tego typu rządów i co abstrakcyjne normy oznaczały w praktyce, są kluczowe dla zrozumienia mechanizmów polityki w średniowieczu. Głównym celem projektu jest przedstawienie idei i praktyki władzy królewskiej w Królestwie Jerozolimskim w latach 1100–1192, tj. od panowania Baldwina I do końca rządów Gwidona z Lusignan (1186–1192). Zakres chronologiczny obejmuje zatem przyjęcie tytułu królewskiego przez pierwszego łacińskiego monarchę w Jerozolimie oraz utratę Świętego Miasta, co miało swój wymiar praktyczny i ideologiczny związany z ograniczeniem granic Królestwa Jerozolimskiego do wybrzeża lewantyńskiego. Można bowiem przyjąć, że utrata Jerozolimy stanowiła wyraźny kamień milowy w życiu politycznym tzw. państw krzyżowców, a idea władzy królewskiej, jak i cały system władzy w Outremer, wymagały przeformułowania.

Projekt zakłada następujące cele badawcze: **(1)** określenie wpływu Jerozolimy, jak i coraz większego nacisku monarchów na ukazanie jej świętości, na zbiorowe wyobrażenia o królewskości w państwach krzyżowców w XII w.; **(2)** zbadanie tytułu (tytułów) królewskiego (królewskich), zwłaszcza poprzez *intitulatio* zawartych na dyplomach wystawianych przez kancelarię Królestwa Jerozolimskiego, jako najbardziej wszechstronnego przedstawienia króla; **(3)** ustalenie kluczowych idei w autoprezentacji królów Jerozolimy: czy było to *imitatio Christi* (naśladowanie Chrystusa)? **(4)** wskazanie, że sprawowanie czy wykonywanie władzy królewskiej w Królestwie Jerozolimskim nigdy nie miało charakteru władzy autokratycznej, sprawowanej wbrew lub bez woli i współudziału elit politycznych, a zatem Królestwo nigdy nie było postrzegane jako prywatna własność króla (i jego rodu), który rządził nie samodzielnie, ale w ramach wytyczanych przez kulturę polityczną, którą można opisać jako rządy sprawowane w ramach konsensusu. Wskazane cele badawcze projektu, choć związane z dominującą obecnie historiografią wypraw krzyżowych i szerszym nurtem historii politycznej, nie doczekały się wystarczającej uwagi w świecie naukowym i wymagają uzupełnienia oraz weryfikacji.

Badania będą oparte na korpusie źródeł dyplomatycznych (ok. 1100 dokumentów), materiałach sfragistycznych, epigraficznych i numizmatycznych uzupełnionych źródłami narracyjnymi, w tym dziełami Fulchera z Chartres, Alberta z Akwizgranu, Wilhelma z Tyru i innymi źródłami opisującymi historię Królestwa Jerozolimskiego, przekazującymi informacje o jego kulturze politycznej. W związku z tym, chociaż ten typ źródła jest znacznie późniejszy (z ok. XIII w.), traktaty prawne, takie jak *Assizes of Jerusalem*, opracowane w państwach krzyżowców, zostaną wykorzystane jako materiał uzupełniający.

Projekt wypełnia istotną lukę w rozumieniu historii politycznej średniowiecznej Europy, jednocześnie podejmując ważny krok w kierunku przyszłych badań porównawczych, wykorzystując przypadek Królestwa Jerozolimskiego.